

Związek Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej

Poznań, dnia 21 stycznia 2026 r.

Pan Donald Tusk
Prezes Rady Ministrów
Warszawa
e-mail: bprm@kprm.gov.pl

Szanowny Panie Premierze,

Działając z upoważnienia gmin uczestniczących w XXI Kongresie Związku Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej oraz blisko 700 gmin zrzeszonych w ZGWRP, zwracam się do Pana Premiera w sprawie narastającego ryzyka nieskutecznej realizacji rządowego Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu oraz braku systemowej koordynacji tego programu z kluczowymi politykami państwa, w szczególności z programem „Czyste Powietrze”.

Pragniemy podkreślić, że Polska sama określiła wobec Komisji Europejskiej termin całkowitego usunięcia wyrobów zawierających azbest do roku 2032. Termin ten został przyjęty w ramach rządowego Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu i stanowi zobowiązanie państwa, a nie jednostek samorządu terytorialnego. Tymczasem realne tempo prac jest dalece niewystarczające. Według ustaleń Najwyższej Izby Kontroli Polska nie ma realnych szans na dotrzymanie tego terminu przy obecnym poziomie finansowania i organizacji systemu.

W skali kraju zalega ok. 7 mln ton wyrobów zawierających azbest, podczas gdy dotychczasowe łączne wydatki pozwoliły na usunięcie jedynie ok. 515 tys. ton. Przy finansowaniu na poziomie 60 – 80 mln zł rocznie proces ten potrwa ponad 100 lat. Brak jest jednocześnie publicznie dostępnego planu finansowego Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na rok 2026, co uniemożliwia gminom racjonalne planowanie, zawieranie umów wieloletnich i przygotowanie przetargów.

Szczególnie niepokojące sygnały napływają od wnioskodawców, w tym rolników, którzy wskazują na zbyt niskie stawki dofinansowania, brak wyspecjalizowanych firm zdolnych do realizacji zadań w zakładanej skali oraz konieczność ponoszenia znacznych kosztów własnych. W konsekwencji pojawiają się postulaty wydłużania terminów usuwania azbestu, zwłaszcza w rolnictwie. Część terminów została już przesunięta (m.in. do marca 2026 r.), jednak działania te nie rozwiązują problemu systemowego, a jedynie odsuwają w czasie ryzyko niewywiązania się przez państwo z przyjętych zobowiązań.

Zaniepokojenie gmin budzi również brak zakończenia procedury rozpatrzenia wniosków złożonych przez rolników w ramach II naboru Krajowego Planu Odbudowy dotyczącego dofinansowania wymiany pokryć dachowych na budynkach gospodarskich. Niepewność co do dalszych losów tych wniosków oraz brak jednoznacznej deklaracji kontynuacji programu istotnie osłabiają gotowość beneficjentów do podejmowania inwestycji bezpośrednio związanych z usuwaniem azbestu.

Brak integracji programu usuwania azbestu z programem „Czyste Powietrze” dodatkowo pogłębia problem. Tysiące gospodarstw domowych nie mogą skorzystać z dofinansowania termomodernizacji i wymiany źródeł ciepła wyłącznie dlatego, że posiadają dachy zawierające azbest, a koszt ich wymiany nie jest objęty wsparciem.

Brak systemowego wsparcia mieszkańców w zakresie finansowania nowego pokrycia dachowego po usunięciu azbestu stanowi jedną z kluczowych barier realizacji programu. Bez zapewnienia równoległego instrumentu wsparcia na zakup i montaż nowego dachu usuwanie azbestu pozostaje dla wielu gospodarstw domowych, w szczególności na obszarach wiejskich, ekonomicznie niewykonalne.

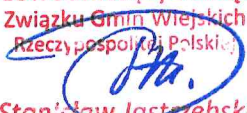
Dodatkowe zaniepokojenie budzi wskazywanie w odpowiedziach administracji rządowej administracyjnych kar pieniężnych jako potencjalnego źródła finansowania programu usuwania azbestu – rozwiązanie to stoi w sprzeczności z istotą kar jako instrumentu prewencyjnego i nie może stanowić stabilnej ani systemowej podstawy realizacji wieloletniego zobowiązania państwa.

Związek Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej zwraca się do Pana Premiera o pilne podjęcie decyzji na poziomie rządowym, w szczególności w zakresie:

1. zagwarantowania stałego finansowania usuwania azbestu na poziomie co najmniej 150–200 mln zł rocznie,
2. przedstawienia publicznego planu finansowego NFOŚiGW na rok 2026 wraz z rozbiem środków na priorytety,
3. systemowej integracji programu usuwania azbestu z programem „Czyste Powietrze”,
4. **wprowadzenia realnego, systemowego wsparcia finansowego dla mieszkańców w zakresie zakupu i montażu nowego pokrycia dachowego po usunięciu wyrobów zawierających azbest,**
5. **niezwłocznego dokończenia rozpatrzenia wniosków złożonych w ramach II naboru KPO dotyczącego wymiany pokryć dachowych na budynkach gospodarskich oraz zapewnienia kontynuacji tego instrumentu wsparcia,**
6. dostosowania poziomu stawek do realnych kosztów rynkowych oraz dostępności wyspecjalizowanych wykonawców,
7. wzmocnienia koordynacji międzyresortowej w celu uniknięcia ryzyka sankcji i dalszych opóźnień w realizacji zobowiązań wobec Komisji Europejskiej.

Gminy wiejskie są gotowe do intensyfikacji działań i współpracy z administracją rządową. Bez adekwatnych środków, jasnych decyzji i spójnej koordynacji na poziomie państwa problem azbestu nie tylko nie zostanie rozwiązany do 2032 r., lecz może stać się źródłem poważnych konsekwencji finansowych i wizerunkowych dla Polski.

Z poważaniem

Przewodniczący Zarządu
Związku Gmin Wiejskich
Rzeczypospolitej Polskiej

Stanisław Jastrzębski